ARISTOTELIS
ARTIS RHETORICÆ
COMPENDIUM.

Ad uſum conficiendarum orationum ordinatum,

Junioribus ad verbum ediſcendum.

LONDINI,
Typis *MARIÆ CLARKE*,
M. DC. LXXXIII.

8° M. 208. Art.

BIBLIOTHECA·BODLEIANA·OXONIENSIS

ἈΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΤΕΧΝΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ

Ἐπιτομή.

Ἔστω ἡ ῥητορικὴ δύναμις περὶ ἕκαστον τοῦ θεωρῆσαι τὸ ἐνδεχόμενον πιθανόν. Τέλα ἐστὶν, ἃ δεῖ προαγματολογίας περὶ τὸν λόγον· ἓν μὲν, ὅτι τινῶν αἱ πίστεις ἔσονται· δεύτερον δὲ περὶ τὴν λέξιν· τρίτον δὲ, πῶς χρὴ τάττειν τὰ μέρη τοῦ λόγου. τῶν δὲ πίστεων αἱ μὲν ἄτεχνοί εἰσιν· αἱ δὲ ἔντεχνοι· ἄτεχνα δὲ λέγω, ὅσα μὴ δι' ἡμῶν πεπόρισται, ἀλλὰ προϋπῆρχεν, οἷον μάρτυρες, βάσανοι, συνθῆκαι, νόμοι, ὅρκος· ἔντεχνα δὲ, ὅσα διὰ τῆς μεθόδου, καὶ δι' ἡμῶν κατασκευάζεσθαι δυνατόν· ὥστε δεῖ τούτων τοῖς μὲν χρήσασθαι· τὰ δὲ εὑρεῖν. Τῶν δὲ διὰ τοῦ λόγου ποριζομένων πίστεων τρία εἴδη ἐστίν· αἱ μὲν γὰρ εἰσιν ἐν τῷ ἦθος τοῦ λέγοντος· αἱ δὲ ἐν τῷ τὸν ἀκροατὴν διατεθῆναί πως· αἱ δὲ ἐν αὐτῷ τῷ λόγῳ διὰ τοῦ ἀποδεικνύναι, ἢ φαίνεσθαι

δηκνυύσι. πάντες δ' τὰς πίστεις ποιοῦνται
διὰ τοῦ δηκνυύναι, ἢ παράδειγμα τι λέ-
γοντες, ἢ ἐνθύμημα τι. καλῶ δ' ἐνθύμη-
μα μὲν ῥητορικὸν συλλογισμόν· παράδειγμα
δ' ἐπαγωγὴν ῥητορικήν· ἔστι δ' ὁ ἐνθύμη-
μα, καὶ τὸ παράδειγμα περὶ πραγμά· ταῦτα
δ' ἔστὶ διὰ ὁμολογουμένων, ἢ ἐνδόξων· ἢ
περὶ τοιούτων, περὶ ὧν βουλεύόμθα. καὶ περὶ
τ' ἀνθεκομένων, ὡς τὰ πολλὰ ἔχειν ἢ ἄλ-
λως. ἔστιν γὰρ ὀλίγα μὲν τὰ ἀναγκαῖα, περὶ
ὧν οἱ ῥητορικοὶ συλλογισμοί εἰσιν· τὰ δ'
πολλά, περὶ ὧν αἱ κρίσεις, ἢ αἱ σκέψεις, ἐν-
δέχεται ἢ ἄλλως ἔχειν. λέγεται δ' ἐνθυ-
μήματα διὰ εἰκότων, ἢ σημείων. τριῶν δ'
ἐνθυμημάτων εἰσὶ τάττε εἴδη, ἢ οἱ τόποι,
λέγω δ' εἴδη μὲν τὰς καθ' ἑκάστον γένος ἰδίας
προτάσεις· τόπους δ' τὰς κοινὰς ὁμοίως
πάντων· καὶ ἐνθύμημα ἔστὶ διὰ ὀλίγων τε,
ἢ ἐλαττόνων, ἢ διὰ ὧν ὁ πρῶτος συλλο-
γισμός· ἐπεὶ γὰρ ἢ πάντων γνώριμον, οὐδὲ
δεῖ λέγειν· αὐτὸς γὰρ τοῦτο προσθήσειν ὁ
ἀκροατής, οἷον ὅτι Δωριεὺς στεφανίτης ἀ-
γῶνα νενίκηκεν, ἱκανὸν εἰπεῖν, ὅτι ὀλυμ-
πια νενίκηκε· τὸ δ' ὅτι στεφανίτης τὰ ὀ-
λύμπια, οὐδὲ δεῖ προσθεῖναι· γιγνώσκουσι
γὰρ πάντες. παράδειγμα δ', ὅταν μὲν ἔστι ἐπα-

γωγὴ,

γωγὴ, & ποῖα ἐπαγωγὴ, εἴρηται, ἔστι δ' ὅτε ὡς μέρος πρὸς ὅλον ὅτε ὡς ὅλον πρὸς μέρος ὅτε ὡς ὅλον πρὸς ὅλον· ἀλλ' ὡς μέρος πρὸς μέρος, ὅμοιον πρὸς ὅμοιον, ὅταν ἀμφω μὴ ᾖ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος, γνωριμώτερον δ' ἀκατέρου ἢ ἀκατέρα· οἷς, ὅτι ἐπεβούλευε τυραννίδι Διονυσίου, αἰτιᾶται τὸ φυλακικὸν, & γὰρ Πεισίστρατος πρότερον ὑπεβαλλόμενος ἔτι τὸ φυλακικὸν, & λαβὼν ἐτυράννησε· & Θεαγένης ἐν Μεγάροις· & ἄλλοι, ὅσους ἴσασι, ὡραίθημα πάντες γίνονται τῷ Διονυσίῳ, οὐ σὺν ἴσασί πω εἰ ἀλλὰ τοῦτο αὐτοῦ· πάντα δ' ταῦτα ὑπὸ ἓν αὐτὸ κατέβαλε, ὅτι ὑπεβαλλόμενος τυραννίδι φυλακικὸν αὐτοῦ. τὸ ἦθος ἔστι δευτέρα πίστις. ἓν μὲν οὖν αὐτὸς δεῖ παρέχειν τοὺς λόγους, πρὸς εἰσὶ τὰ δίκαια· τοιαῦτα γὰρ ἔστι δι' ἃ πιστεύομεν ἔξω τοῦ ἀποδείξεων. ἔστι δ' ταῦτα φρόνησις, & ἀρετὴ, & εὔνοια. τὰ δ' ἤδη ποιοί τινες πρὸς τὰ πάθη & τὰς ἕξεις, & τὰς ἡλικίας, & τὰς τύχας, διέλθωμεν μετ' ταῦτα λέγω δ' πάθη μὲν ὀργὴν, ἐπιθυμίαν, & τὰ τοιαῦτα· ἕξεις δ' ἀρετὰς, & κακίας· ἡλικίαι δ' εἰσὶ νεότης, & ἀκμὴ, & γῆρας· τύχας δ' λέγω εὐγένειαν, πλοῦτον, δυνάμεις, & τοὐναντία τούτοις,

&

καὶ ὅλως εὐτυχίαν, καὶ δυσχέρειαν· ἔστι γὰρ τὰ πάθη δι' ὅσα μεταβάλλοντες διαφέρουσι πρὸς τὰς κρίσεις, οἷς ἕπεται λύπη, καὶ ἡδονή, οἷον ὀργὴ, ἔλεος, φόβος, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, καὶ τὰ τούτοις ἐναντία. τρόπος δὲ λέξεως ἐχόμενόν ἐστιν εἰπεῖν· ὃ γὰρ ἀπόχρη τὸ ἔχειν, ἃ δεῖ λέγειν ἀλλ' ἀναγκαῖον καὶ ταῦτα, ὡς δεῖ εἰπεῖν καὶ συμβάλλεται πολλὰ πρὸς τὸ φαίνεσθαι ποιόν τινα τὸν λόγον. καὶ ὡσαύτως λέξεως ἀρετὴ σαφῆ εἶναι· καὶ μήτε ταπεινὸν, ἀλλὰ κεκοσμημένον μήτε ὑπὲρ τὸ ἀξίωμα, ἀλλὰ πρέπουσαν· ἔστι δὲ ἀρχὴ τῆς λέξεως τὸ ἑλληνίζειν. εἰς ὄγκον δὲ τῆς λέξεως συμβάλλεται τὸ λόγῳ χρῆσθαι ἀντ' ὀνόματος· εἰς δὲ συντομίαν τὸ ἐνθυμήμασι, ἀντὶ τοῦ λόγου ὀνόματι· τὸ δὲ πρέπον ἕξει ἡ λέξις, ἐὰν ᾖ παθητική τε, καὶ ἠθικὴ, καὶ τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασιν ἀνάλογον. τὸ δὲ χρῆμα τῆς λέξεως δεῖ μήτε ἔμμετρον εἶναι, μήτε ἄρρυθμον· ἡ δὲ λέξις ἀναγκαία ἐστὶν εἶναι ἢ εἰρομένη, ἢ κατεσταλμένη. τὰ δὲ ἁρμόττοντα ποιεῖν, μὴ ἔστι τὸ εὐφυοῦς, ἢ τοῦ γεγυμνασμένου· δεῖται δὲ τῆς μεθόδου ταύτης. δεῖ δὲ μὴ λεληθέναι, ὡς ἄλλη ἐκάστῳ ἁμαρτάδι λέξις· ἡ γὰρ αὐτὴ γραφικὴ, καὶ ἀγωνιστικὴ· οὐδὲ δημηγορικὴ,

χρεικὴ, ⁊ δικϕμικὴ. ἔστι ὃ λέξις χραφικὴ μὲ, ἡ ἀκριβεσάτη· ἀγωνιστικὴ ὃ ἡ ὑποκριτικωτάτη. ταύτης ὃ δύο εἴδη· ἡ μὲ γὰρ ἠθικὴ· ἡ ὃ παθητικὴ· λοιπὸν ὃ τῆς τάξεως ἀκουεῖν. ἔστι ὃ τῦ λόγυ δύο μέρη, πρόθεσις, ⁊ πίστις. δικαιοῦμα μὲ οὖν, ⁊ ἴδια ταυτα μέρεια· τὰ ὃ πλεῖστα, προοίμιον, πρόθεσις. πίστις, ἐπίλογος. τρία ἐστὶ γὰρ τῶν λόγων τῶν ῥητορικῶν, συμβουλευτικὸν, δικϕμικὸν, ἐπιδεικτικόν.

Περὶ τῦ γένυς συμβουλευτικῦ.

ΑΛλιόνος, ⁊ πολιτικωτέρας τῆς δημηγορικῆς πραγματείας ἔσης ἢ τῆς περὶ τὰ συνδικαιώματα, πῶς δεῖ δικαιοῦσθαι συμβουλεύειν Ἀθηναίοις εἰ πολεμητέον, ἢ μὴ πολεμητέον, μὴ ἐξηγεῖσθαι τὴς δυνάμεις αὐτῶν, πότερον ναυτικὴ, ἢ πεζικὴ, ἢ ἄμφω, ⁊ αὐτὴ πόση· ⁊ πορίζονται τίνες· ἢ φίλοι, ⁊ ἐχθροί· ἔκ ὃ τίνας πολέμυς πεπολεμήκασιν, ⁊ πῶς, ⁊ τἆλλα τὰ τοιαῦτα· ὅλως περὶ πολέμυ, ⁊ εἰρήνης δέον τὴν δύναμιν εἰδέναι τῆς πόλεως· πολέμυς δὲ μόνον τῆς οἰκείας πόλεως, ἀλλὰ ⁊ τῶν ὁμόρων, ⁊ πρὸς ἃς ἐπίδοξον πολεμῆσαι· ⁊

τὰς δυνάμεις, πότερον ὄμβιαι, ἢ ἀνόμβιαι· πολέμους καὶ τοὺς τῶν ἄλλων, περὶ πόρων, τὰς προσόδους τῆς πόλεως. ἔτι δὲ τὰς δαπάνας, περὶ ἣν Συμβουλὴ Συμφέρει μόνον ἡ περὶ τὰ ἴδια ἐμπόρια, ἀλλὰ καὶ τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις εὑρημένων ἰσορέπει. περὶ φυλακῆς τῆς χώρας, πῶς φυλάττειν· καὶ τὸ πλῆθος τῆς φυλακῆς· καὶ τὸ εἶδος· καὶ τοὺς τόπους τῶν φυλακηρίων· τοῦτον δ' ἀδυνάτων, μὴ ἔμπειρον ὄντα τῆς χώρας. περὶ τροφῆς, πόση δαπάνη ἱκανὴ τῇ πόλει· καὶ ποία ἡ αὐτόθι τε γινομένη· καὶ εἰσαγώγιμος· καὶ τίνων τε ἐξαγωγῆς δέονται· καὶ τίνων εἰσαγωγῆς. περὶ νομοθεσίας, πόσα τε ἔστι πολιτειῶν εἴδη· καὶ ποῖα συμφέρει ἑκάστῃ· καὶ ὑπὸ τίνων φθείρεται πέφυκε, καὶ οἰκείων τε πολιτείας, καὶ ἀνοικείων· μὴ μόνον, ἵνα πολιτεία συμφέρῃ, ἀλλὰ καὶ αἳ ποῖαι τοῖς ποίοις ἁρμόττουσιν. ὥστε δῆλον, ὅτι περὶ τὴν νομοθεσίαν αἱ τῆς γῆς περίοδοι χρήσιμοι· περὶ δὲ τὰς πολιτικὰς συμβολὰς αἱ τῶν περὶ ταῦτα πραξάντων ἱστορίαι. συμβουλῆς δ' ἀκροατὴς ἔστι κυρίως τῶν μελλόντων. ἔστι δὲ καὶ περὶ τῶν μελλόντων κρίνων, οἷς ἐκκλησιαστὴς ἢ καὶ συμβουλῆς ἔστι. δὲ μὴ προέστηκε· δὲ ἂν προέστηκε ἀεὶ

γὰρ

γὰρ ὁ οἱ ἰδίᾳ Συμβουλεύοντες, καὶ οἱ κοινῇ δημηγορεῦντες τέτων ἄμεινον ποιῆσαι. χρόνῳ. ᾧ Συμβουλεύοντι ἔστι ὁ μέλλων· περὶ γὰρ ἐσομένων Συμβουλεύει ἢ προτρέπων, ἢ ἀποτρέπων. τέλος δὲ Συμφέρον, καὶ βλαβερόν· ὁ μὲν γὰρ προτρέπων, ὡς βέλτιον Συμβουλεύει· ὁ δὲ ἀποτρέπων, ὡς χεῖρον ἀποτρέπει· τὰ δὲ ἄλλα πρὸς τῶν Συμπαραλαμβάνοισι ἢ δίκαιον, ἢ ἄδικον, ἢ καλὸν, ἢ αἰσχρόν· οἱ μὲν οὖν Συμβουλεύοντες τὰ ἄλλα πολλάκις ποιοῦσι· ὡς δὲ ἀσύμφορα Συμβουλεύσι, ἢ ἀπ' ὠφελίμων ἀποτρέψουσιν, οὐκ ἀμφιλογήσαιεν· ὡς δ' οὐκ ἄδικον τὸς ἀσυγγένοτας καταδουλοῦσθαι, καὶ τὸς μηδὲν ἀδικοῦντας, πολλάκις οὐδὲν φροντίζουσιν· ἐν δὲ τοῖς δημηγορικοῖς, ἢ ὡς οὐκ ἔσαι ἀμφισβητήσειν ἄλλος· ἢ ὡς ἔσαι μὲν, οὐ κρεῖττον, ἀλλὰ δίκαιον· ἢ οὐκ ὠφέλιμα· ἢ δ' ἐπιτήδεια· ὧν δὲ καὶ ὁρᾶν, εἰκὸς φθάνειν ὀπίσω δὲ πράγματος. τεκμήρια γὰρ ταῦτα φαίνεται καὶ τῶν ἄλλων οὐκ ὀλίγα. παράδειγμα δὲ ὅταν λάβωμεν, τί ἐστιν, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, ἡ εὐδαιμονία, καὶ ἐκ τίνων τὰ μέρη ταύτης· περὶ μὲν ταύτης, καὶ τῶν εἰς ταύτην συντεινόντων, καὶ τῶν ἐναντίων ταύτῃ πειρατέον

παῖ, ⁊ ἀποζῆν πᾶσίν εἰσι. ἔστω δὴ εὐδαιμονία εὐπραξία μετ' ἀρετῆς· ἢ αὐτάρκεια ζωῆς, ἢ βίου μετ' ἀσφαλείας ἥδιστος· ἢ εὐαθενία κτημάτων, ⁊ σωμάτων μετὰ δυνάμεως φυλακτικῆς τε, ⁊ ποιητικῆς τούτων· εἰ δὴ ἔστιν ἡ εὐδαιμονία τοιοῦτον, ἀνάγκη αὐτῆς εἶναι μέρη τάτ' ἐν αὐτῷ, ⁊ ζῆν ἐκτὸς ἀγαθά· ἐν αὐτῷ μὲν τὰ περὶ ψυχήν, ⁊ τὰ ἐν σώματι. περὶ ψυχὴν, οἷον ἀρετὴν ⁊ τὰ μέρη αὐτῆς, φρόνησιν, ἀνδρείαν, σωφροσύνην, δικαιοσύνην. ἐν σώματι, οἷον εὐεξίαν, ἕξιν τὰς ἀρίστας τοῦ σώματος, ὑγίειαν κάλλος, ἰσχύν, μέγεθος, δυνάμιν ἀγωνιστικήν. ἔξω δέ, οἷον εὐγένειαν, πολυφιλίαν, χρηστοφιλίαν, πλοῦτον, εὐτεκνίαν, πολυτεκνίαν, δόξαν, τιμήν, εὐτυχίαν. ἐπεὶ δὲ πόκει τὸ Συμβουλόνικο πότερον τὸ Συμφέρον· βουλόνται δὲ ἢ περὶ τὸ τέλος, ἀλλὰ περὶ τὰ πρὸς τὸ τέλος· ταῦτα δέ ἐστι τὰ Συμφέροντα κατὰ τὰς πράξεις· τὸ δὲ Συμφέρον ἀγαθόν· λητέον δὴ εἴπη στοιχεῖα περὶ ἀγαθοῦ, ⁊ Συμφέροντος ἁπλῶς. τῶν δ' ἀγαθῶν τὰ μὲν ὁμολογούμενα ἔστιν, οἷον ὃ αὐτὸ ἑαυτοῦ ἕνεκα αἱρετόν· τὰ δ' ἀμφισβητούμενα, οἷον ᾧ τὸ ἐναντίον κακόν. τὰ δὲ μείζονα, ἢ ἐλάττονα, οἷον, τὰ πλείω

πλείω τῦ ἑνός, ⁊ τ̃ ἐλατ̃όνων συναριθμεμβμὸν τῦ ἑνός, ἢ πρ̃ὸς ἐλατ̃όνων, μείζον· ἔστι ὃ πρ̃ὸς κοινὸν ὃ δυνατὸν, ⁊ ἐσόμβμον, οἰκειότατον τοῖς Συμβολευτικοῖς δυνατὸν μ̃ὲν οὖν ἔστι, οἷ ῷ ὃ ἐνδοτ̃ον δυνατόν· εἰ δυναζὸν ὑγιαθῦναι ἄνθρωπον, ⁊ νοσ̃ῆσαι· ἢ μ̃ὲ αὐτὴ δύναμις πρ̃ὸς ἐνδοτ̃ίων, ἢ ἐνδεκα. ἐσόμβμον ὃ ἔστι, οἷον τὸ ἐν δυνάμει, ⁊ βελ̃ῆτ̃ον. τὰ ὃ στοιχεῖα πρ̃ὸς ἐνθυμημάτων λέγωμβμ. στοιχεῖον ὃ λέγω, ⁊ τ̃όπον ἐνθυμήματ̃ος ὃ αὐτὸ πρ̃ὸς ὃ τ̃όπων οἱ μ̃ὲ εἰσι τ̃ῶ ἐνθυμημάτων· οἱ ὃ τ̃ῶ φαινομβμένων ἐνθυμημάτων, ὄντων δ' οὐκ ἐνθυμημάτων. ἔστι ὃ εἷς μ̃ὲ τ̃όπος τ̃ῶ ἐνθυμημάτων ἐκ τ̃ῶ ἐναντίων· ἄλλος ἐκ τ̃ῶ ὁμοίων πτ̃ώσεων· ἄλλος ἐκ τ̃ῦ πρ̃ὸς ἄλληλα· ἄλλος ἐκ τ̃ῦ μ̃ᾶλλον, ⁊ ἧ̃τ̃ον, ⁊ μ̃ήτε μ̃ᾶλλον, μ̃ήτε ἧ̃τ̃ον· ἄλλος ἐκ τ̃ῶ εἰς ⟨ῦ⟩ χρόνον σκοπ̃ῆν· ἄλλος ἐκ τ̃ῶ εἰρημβμένων καθ' αὑτὰς πρ̃ὸς ⟨ῦ⟩ εἰπόντα· ἄλλος ἐξ ὁρισμ̃ῦ· ἄλλος ἐκ τ̃ῦ ποσαχ̃ῶς· ἄλλος ἐκ διαιρέσεως· ἄλλος ἐκ τ̃ῆς ἐπαγωγ̃ῆς· ἄλλος ἐκ κρίσεως· ἄλλος ἐκ τ̃ῶ μερ̃ῶν· ἄλλος ἐκ τ̃ῦ ἀκολυθ̃ούντ̃ος· ἄλλος ἐκ βλαπτ̃όσεως· ἄλλος ἐκ τ̃ῦ φθορ̃ᾶς, ⁊ ἀφθορ̃ίας· ἄλλος ἐκ τ̃ῦ ἀναλόγυ·

λογυ· ἄλλῳ ἐκ τῦ μὴ ζαυτὸ τὺς ὡυτὺς αἰεὶ αἰρῆζ· ἄλλῳ ὅ ἕνεκα φῆ εἰπ, εἰ μὴ ἠβύοιτ, τάτυ ἕνεκα φῆναι ἔῆ, ἢ γεηβῦῆζ· ἄλλῳ εἰ δυατὸν, ἐ ῥᾴδιον, ἐ ὠφέλιμον· ἄλλῳ ἐκ τ̃ δοκῦντων μ̃ γίνεῆζ, ἀπίστων δέ· ἄλλῳ ὅ τα ὁμοῦμεθ γέμμα σωσῆν· ἄλλῳ ὅ λέγ τ̃ αἰτίαν ὃ ῳ̃ δόξυ· ἄλλῳ ἀπὸ ὃ αἰτίυ, ἐάν τε ὑπάρχῃ, ὅτι ὄῆ, κἂν μὴ ὑπάρχῃ, ὁκ ἐὸν ἔῆ· ἄλλῳ εἰ ἐνδέχετο βέλτιον· ἄλλῳ, ὅτ κ ἐνδεῆ μέλλῃ πρᾴτεῆζ τοῖς πεπραγμένοις· ἄλλῳ ἐκ τ̃ ἁμαρτηθέντων· ἄλλῳ ἀπὸ ὃ ὀνόματ. τόποι δ' εἰσὶ τ̃ φαινομένων ἐνθυμημάτων ὅ μὴ συλλογισμόμενον συμπερασματικῶς ὅ τ ῆδυπάθον εἶπ· ὅ παρὰ τ̃ ὁμωνυμίαν· ὅ διῃρημένον σωτεθέντα λέγειν, ἢ ὅ ζυγκείμενον διαιρῦντα· ὅ ἀνώῆ κατασκευάζειν, ἢ ἀνασκευάζειν· ὅ ἐκ ὃ σημείυ· ἀπὸ ὅ ζυμβεβηκότ· ὅ ῳ̃ ἐπίμεμον· ῳ̃ ὅ ἀναίτιον, ὡς αἴτιον· ῳ̃ τ ἔλλειψιν ὃ πότε, ἐ πῶς· ῳ̃ μὴ ἁπλῶς εἰκός, ἀλλά τι εἰκός· πολὺ διαφέρ ῳ̃ πίῆν, μάλισα ἐν τ̃ ζυμβαλλῶς, τό τε ποῖόν πινα φαίνεῆζ ἃ λέγοντα, ἐ τὸ ῳ̃ ὡῖὲς ὑπολαμβάνειν ἔλλιν-

ἔχλν πῶς αὐτόν· τὰ μὲ ὃν ποῖόν τινα φαί-
νεθς ὢν λέγοντα, χρησιμώτερον εἰς τὰς
Συμβυλὰς ὄξι, ἢ τὸ διακεῖθαι πῶς ὢν
ακριβατικώ. Μεγίστον ὄ, κὴ χειρώτατον
ἁπάντων πρὸς τὸ δυνάσθαι πείθειν, ἐ
καλῶς ξυμβυλεύειν τὰ ἐκάστης πολιτείας
ἤθη διηγῆν· τὰ μὲ οὖν ἤθη φύσεσι κ᾽ τ᾽
προαιρέσιν· ἡ ὄ προαίρεσις ἀναφέρεται
πρὸς τέλος. τὸ ὄ τέλος ἑκάστης πολιτείας ὁ
δῆ λαμβάνειν· αἱρεῖ γὰ τὰ πρὸς τὸ
τέλος. εἰσὶ ὄ πολιτείαι τέτταρες, δημοκρα-
τία, ἐν ᾗ κλῆροι διανέμονται τὰς ἀρχάς,
ἐ τέλος ἔχι ἐλευθερία· ὀλιγαρχία, ἐν
ᾗ οἱ ἀπὸ τιμημάτων, ἐ τέλος πλοῦτος·
ἀριστοκρατία, ἐν ᾗ κ᾽ παιδείαν, παιδείαν
ὄ λέγω τὴν ὑπὸ ὃ νόμου κειμένην, ἐ τέλος
τὰ πρὸς παιδείαν, ἐ τὰ νόμιμα· μοναρ-
χία, ἐν ᾗ εἷς ἁπάντων κύριος ὤξι· τούτων
ὄ ἡ μὲ κ᾽ τάξιν τινα, βασιλεία· ἡ δ᾽
ἀόριστος τυραννίς, ἐ τέλος ἔχι φυλα-
κή· ἧς ὄ πολὺ διαφέρει πρὸς πίστιν,
ἐὰν οἱ ἀκριβατικὰ διακείμενοι πῶς τυ-
γχάνωσι· ὃ γὰ ταυτὰ φαίνεται ὅτως ἐ
ὅτως ἔχουσιν, ἀλλ᾽ ἕτερα· ὧν μὲ γὰ ὀπτὴ-
μένοι, ἐ ἀνέλπιστοι, ἐὰν ᾖ τὸ ἐσόμενον
ἤδη, κὴ ἔσεσθαι, ἐ ἀγαθὸν ἔσεσθαι φαίνεται·

τῶν

τῷ ὃ ἀπαθῆ, καὶ δυχεραίνοντι τὸ ἐνδυτίον. ἔστω δὴ θάρσος μὲν φαντασίας ἡ ἐλπὶς τῆς σωτηρίας, ὡς ἐγγὺς ὄντων· τοῦ δὲ φοβερῶν, ἢ μὴ ὄντων, ἢ πόρρω ὄντων. ἔστω φόβος λύπη τις, ἢ ταραχὴ ἐκ φαντασίας μέλλοντος κακοῦ, ἢ φθαρτικοῦ, ἢ λυπηροῦ, οὗ μὴ πόρρω, ἀλλὰ σωεγγὺς φαίνεται, ὥστε μέλλειν· ἔστω αἰσχύνη λύπη τις, καὶ ταραχὴ περὶ τὰ εἰς ἀδοξίαν φαινόμενα φέρειν τῶν κακῶν, ἢ παρόντων, ἢ γεγονότων, ἢ μελλόντων. ἡ δὲ ἀναισχυντία ὀλιγωρία τις, καὶ ἀπάθεια περὶ αὐτὰ ταῦτα. ἡ δημηγορικὴ λέξις καὶ πρωτεύουσα ἔοικε τῇ σκιαγραφίᾳ. ὅσῳ γὰρ μᾶλλον πλείων ἡ ὁ ὄχλος, πορρώτερον ἡ θέα. δεῖ τὰ ἀκριβῆ περίεργα, καὶ χείρω φαίνεται ἐν ἀμφοτέροις. ἔστι δὲ λόγου μέρη, προοίμιον, πρόθεσις, πίστις, ἐπίλογος. δὲ δὴ λόγου δημηγορικοῦ πῶς ἐνδέχεται διήγησιν εἶναι, οἵαν λέγουσιν; ἢ τὰ πρὸς ἀντίδικον; ἃ ἐν τῇ δημηγορίαις τότε ἐστι, ὅταν ἀντιλογία ᾖ· καὶ γὰρ ἡ κατηγορία, καὶ ἡ ἀπολογία πολλάκις· ἀλλ' ἐχ ἡ Συμβουλή. δεῖ δὲ καὶ ἐν Συμβουλῇ, καὶ ἐν δίκῃ, ἀρχόμενον μὲν λέγειν τὰς ἑαυτοῦ πίστεις πρότερον. ὕστερον δὲ, πρὸς τὰναντία ἀπολογεῖσθαι, λύοντα, καὶ

ποσδι-

ποσδιαφέρονται· ἀφ' ὧν πολύχρως ἡ ἐναντίωσις, πρότερον τὰ ἐναμίλια, ὡς ἐποίησε Κλεισθένης ἐν τῇ Μεσσηνιακῇ ἐκκλησίᾳ, ἃ γὰρ ἔρρεσι προφωνῶν οὗτος, τότε αὐτὸς εἶπεν· ὕστερον δὲ λέγονται πρὸς τὸν, καὶ πρὸς τὸν ἐναντίον λόγον λεκτέον, λύονται δὲ ἀντισυλλογιζόμενον· δὲ μάλιστα ἀφ' ὑποδοκιμασθῆναι, ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπον προδιαβεβλημένον ὑποδέχεται ἡ ψυχή· καὶ αὐτὸν δόκιμον ὄντα λόγον, ἐὰν ὁ ἐναντίος εὖ δοκῇ εἰρηκέναι. διαφέρειν ποιεῖν ἐν ᾧ ἀκροᾶται ᾧ μέλλοντι λόγῳ ἔσεσθαι, ἀφ' ἁμέλησις. τὰ δὲ προοίμια δὲ λόγων δημηγορικῶν ἐκ τῆς τῶν δικανικῶν λόγων ἐστί. φύσει δὲ ἦκεν ἔχειν· καὶ γὰρ περὶ ὧν ἴσασι· καὶ οὐδὲν δεῖται προοιμίου ὃ πρᾶγμα, ἀλλ' ἢ διὰ αὐτόν· ἢ τὸν ἀφ' ἑαυτοῦ λέγοντα· ἢ ἐὰν μὴ πλέονα βάλει ὑπολαμβάνωσιν, ἀλλ' ἢ μεῖζον, ἢ ἔλαττον. Διὸ ἢ διαβάλλειν, ἢ ἀπολύειν ἀνάγκη. καὶ ἢ αὐξῆσαι· ἢ μειῶσαι. τούτων δὲ ἕνεκα προοιμίου δεῖται· ἢ κόσμου χάριν· ὡς αὐτοφώνου λαμπρὸν φαίνεται, ἐὰν μὴ ἔχῃ· τοιοῦτον γὰρ ὁ Γοργίου ἐγκώμιον εἰς Ἥλιον· οὐδὲν γὰρ προεξαγωνίσας, οὐδὲ προφωνήσας, εὐθὺς ἄρχεται, Ἥλιος πόλις εὐδαίμων. δεύτερον μέρος ἐστὶ

ἡ προσθεσις. ἐν ᾧ δημηγορία ἤκιστα δι-
ήγησις ἔστιν. οὐκ ἀεὶ τῶν μελλόντων ἐθεὶς
διηγεῖται· ἀλλ' ἐάν που διήγησις ᾖ, τῶν γε-
νομένων ἕνεκα, ἵνα ἀναμνησθέντες ἐκείνων,
βέλτιον βουλεύσωνται περὶ τῶν ὑστέρων, ἢ
ἀμαβάλλοντες, ἢ ἐπαινοῦντες· ἀλλὰ τότε ἐ
ἐν τῷ συμβάλλε ποιοῦσιν ἔργον. Τρία εἴδη
κοινὰ ἔστι πᾶσι τοῖς λόγοις, αὔξησις, πα-
ράθεμα, ἐνθύμημα. ἡ ἓν γνώμη μέρος
ἐνθυμήματός ἐστι· ἡ γνώμη ἐστὶ ἀπόφα-
σις μὴ, ἐν μέν τοι περὶ τῶν καθέκαστον, ἀλ-
λὰ καθόλου, ἔστε ἐπὶ πλήστων καθόλου, ἀλ-
λὰ περὶ οἷον αἱ πράξεις εἰσὶ, καὶ αἱρεταὶ, ἢ
φευκταί ἐστι πρὸς ὃ πράττειν. εἰ δή ἐστι
γνώμη ὃ εἰρημένον, ἀνάγκη τέτταρα εἶ-
γνώμης εἴδη. ἢ γὰρ ἀνάγκη ἁπλῶν ἔσαι, καὶ
ὃ περιγνώσῃ, οἷς ἀνδρὶ δ' ὑμαίνειν μὴ
ἄρειόν ἐστιν, ὡς γ' ἡμῖν δοκεῖ· ἢ ἀνάγκη ἁπ-
λῶν, ἅμα λεγομένη, δήλη, οἷς ἐδεὶς ἔ-
σασις, ὅτις σὺν ἀεὶ φιλεῖ· ἢ μετ' ἁπλῶν,
ἐνθυμήματος μέρος, οἷς σὺν ἔστιν ἀν-
δρεῖν, ὅτις ἔς' ἐλεύθερος, ἢ χρημάτων γὰρ
δεῖλός ἐστιν, ἢ τύχης· ἢ ἐνθυμηματικὴ
μὴ, σὺν ἐνθυμήματος ἓν μέρος, οἷς ἀνάγ-
καιον ὀργὴν μὴ φύσαντες ἐπὶ ὧν. ὅλως
δὲ τῶν κοινῶν εἰδῶν ἅπασι τοῖς λόγοις τὰ

παθη-

παραδείγματα ὑποτυπώτερά ἐστι τοῖς συμβουλευομένοις· ἐκ γὰρ τῶν γεγονότων τὰ μέλλοντα καταμαντευόμενοι κρίνομεν. καὶ παραδείγματα δημηγορικώτατα· ἡ μὲν γὰρ δημηγορία περὶ οὗ μέλλει, ὥστε ἐκ τῶν γιγνομένων ἀνάγκη παραδείγματα λέγειν παρατυγμάτων δ' εἴδη δύο ἐστίν. ἓν μὲν γάρ ἐστι παράδειγμα εἶδος οὗ λέγω παράγγελμα παραγγελλόμενόν· ἓν δ' αὐτὸ ποιῶν. τούτου δ' ἓν μὲν παραβολή. ἓν δὲ λόγοι, οἷς οἱ Αἰσώπειοι, καὶ Λιβυκοί· τὰ δὲ παρὰ τὴν ἀνάλογον ἔχ ἕτερόν τι εἶδος· ἀλλὰ τῷ πιστεύειν ἐστί. τὰ μὲν λόγῳ ἐνστάσει· τὰ δὲ συλλογισμῷ. περὶ μὲν οὖν πίστεων ταῦτα ὁ δ' ἐπίλογος ἐγγίνεται ἐκ πέντε, ἔκ τε τοῦ παρεῖναι ἑαυτὸν κατασκευάζειν εὖ καὶ κακῶς, καὶ τὰ ἐναντίον φαῦλον· καὶ ἐκ τοῦ αὐξῆσαι καὶ ταπεινῶσαι· καὶ ἐκ τοῦ εἰς τὰ πάθη καὶ κακῶς καταστῆσαι· καὶ ἐξ ἀναμνήσεως.

Περὶ τοῦ ἡθοῦς ἐπιδεικτικοῦ.

ΕΧει κοινὸν εἶδος ὁ ἔπαινος, καὶ αἱ συμβουλαί. δεῖ δὲ τὰ ὑπάρχοντα ἔχειν· λέγω δέ, οἷς πῶς δὴ δυνάμεθα ἐπαινεῖν Ἀθηναίους, εἰ μὴ ἔχοιμεν τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν, ἢ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην, ἢ τὰ ὑπὲρ Ἡρακλειδῶν πραχθέντα,

ἢ τῶν ἄλλων τινῶν τοιοῦτον; οὐ γὰρ τῶν ὑπαρχόντων, ἢ δοκούντων ὑπάρχειν καλῶν ἐπαινέσει πάντες· ὁμοίως ὃ ψέγοιτο ἂν τῶν ἐναντίων, σκοποῦντές τι ὑπάρχει τοιοῦτον αἰσχρὸν, ἢ δοκεῖ, οἷον, ὅτι τὸν Ἕλλησας κατεβλακώσατο, καὶ τὸν μετὰ Βάρβαρον Συμμαχεσαμένους. καὶ ἀειτόσατος ἀνδρεῖα πεποίησατο, Αἰγινήτας, καὶ Ποτιδαιάτας, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. καὶ ἐπὶ ἄλλο ἁμάρτημα τοιοῦτον ὑπάρχει αὐτοῖς. δεῖ δὲ ζητεῖν μᾶλλον ἴδια, ἢ κοινά. λέγομεν δὲ κοινὰ, ὃ ἐπαινεῖ τὸν Ἀχιλλέα, ὅτι ἄνθρωπος· καὶ ὅτι τῶν ἡμιθέων· καὶ ὅτι εἰς τὸ Ἴλιον ἐστράτευσε ταῦτα γὰρ καὶ ἄλλοις. ὑπάρχει πολλοῖς ὥστ' οὐδὲν μᾶλλον ὁ ποιητὴς Ἀχιλλέα ἐπαινεῖ, ἢ Διομήδη ἴδια δὲ, ἃ μηδενὶ ἄλλῳ συμβέβηκεν, ἢ ᾧ Ἀχιλλεῖ, οἷον τὸ ἀποκτεῖναι τὸν Ἕκτορα τὸν ἄριστον τῶν Τρώων, καὶ τὸν Κύκνον, ὃς ἐκώλυεν ἀπάσας ἀποβαίνειν, ἄπρωτος ὢν· καὶ ὅτι νεώτατος· καὶ ὅτι ἥρως ὢν ἐστράτευσε· καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. ὑποδεικτικὸν λόγου ὁ ἀκροατὴς ἔστι θεωρός. ἔστι δ' ὁ κρίνων περὶ τοῦ δυνάμεως ὁ θεωρός. ἐκ δὲ μὴ ἔπαινος· ὃ δ' ἐστὶ ψόγος· χρόνος δὲ τῷ ὑποδεικτικῷ μειώτατος μὲν ὁ παρὼν· καὶ γὰρ

γὰρ τὰ ὑπάρχοντα ἐπαινοῦσιν, ἢ ψέγουσι πάντες. προσχρῶνται δὲ πολλάκις καὶ τοῖς γενόμενα ἀναμιμνήσκοντες, καὶ τὰ μέλλοντα προεικάζοντες. τέλος δὲ τοῖς ἐπαινοῦσι, καὶ ψέγουσι τὸ καλὸν, καὶ τὸ αἰσχρόν. τὰ δ' ἄλλα ἔτοι πρὸς ταῦτα ἐπιφαίρουσι. οἱ μὲν οὖν ἐπαινοῦντες, καὶ οἱ ψέγοντες ἀκούσονται, εἰ συμφέροντα ἔπραξεν, ἢ βλαβερά. ἀλλὰ καὶ ἐν ἐπάινῳ πολλάκις πιθέσθαι, ὅτι ὀλιγορήσας τοῦ αὐτῷ λυσιτελοῦντος, ἔπραξέ τι καλόν· οἷον Ἀχιλλέα ἐπαινοῦσιν, ὅτι ἐβοήθησε τῷ ἑταίρῳ Πατρόκλῳ, εἰδὼς, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀποθανεῖν, ἀξὺν ζῆν. τούτῳ μὲν τοιοῦτος θάνατος κάλλιον· τὸ δὲ ζῆν συμφέρον. ἐν δὲ τοῖς δημηγορικοῖς τοῦ πολὺ, ὅτι καλὰ, ἢ ὠφέλιμα ἢ αὔξησις ἔσαι. τὰ γὰρ πράγματα δεῖ πιστοῦσθαι. ὀλιγάκις δὲ καὶ τούτων ἀποδείξις φέρουσιν, ἐὰν ἄπιστα ᾖ, ἢ ἐὰν ἄλλως αἰτίαν ἔχῃ. συμβαίνει καὶ χωρὶς ἀνδρὸς, καὶ μετ' ἀνδρὸς, ἐπαινεῖν πολλάκις τὸ μόνον ἄνθρωπον, ἢ θεὸν, ἀλλὰ καὶ ἄψυχα, καὶ τῶν ἄλλων ζώων τὸ τυχόν. περὶ δὲ ἀρετῆς, καὶ κακίας, καὶ καλοῦ, καὶ αἰσχροῦ λέγωμεν. ἔτοι γὰρ σπουδαῖοι ἐπαινοῦσι, καὶ ψέγουσι. κακὸν μὲν οὖν ἐστιν, ὃ μὴ δι' αὐτὸ αἱρετὸν ὄν, ἐπαινετὸν ᾖ· ἢ ὃ μὴ

δὴ ἀγαθὸν ὂν, ἡδὺ ἦ, ὅλι ἀγαθόν. εἰ ὃ τῦ-
τό ὄζι ὃ κδγὸν, ἀνάζκη κδγά εἶ) τεία, τὴ
τε ἀρετὴ, ἀγαθὸν γδ ὂν, ἐπαγνετὸν ἔζι.
τά τε ποιητικὰ τ ἀρετῆς, ϖρὸς ἀρετὴ γδ.
κὴ τὰ ἀπ' ἀρετῆς γινόμδνα. ἀρετὴ ὃ ἔζι
μὲ δὴναμις, ὡς δοκῆ, ϖοριζικὴ ἀγαθῶν,
Ⓒ φυλακτικὴ· Ⓒ δὴναμις ἐνεργικὴ
πολλῶν, Ⓒ μεγάλων, κὴ ϖάντων ϖρὸ
ϖάντω. ἀνάζκη ὃ μεγίζας εἶ) ἀρετὰς ζᾶς
τοῖς ἄλλοις χρησιμωτάτας. Ἀλλὰ τῦτ τὲς
δικάμς, Ⓒ ἀνδρείμς μάλιζα λεμῶσιν, εἶζα
ἐλδυθερίμς. μέρη ὃ ἀρετῆς, δικαιοσὴη,
ἀνδρεία, σωφροσὴη, μεγαλοϖρέπεια,
μεγαλοψυχία, ἐλδυθεριότης, ϖραότης,
φρόνησις, Ⓒοφία. Τἀνδρία ἀδικία, δει-
λία, ἀηδαμία, μικροϖρέπεια, μικρο-
ψυχία, ἀνελδυθερία, ὀργιλότης, ἀφρο-
σὴη, ἀσοφία. ληϖτέον ὃ Ⓒ τὰ συνεζῶντα
τοῖς ὑϖάρχεσιν, ὡς Ⓒ ταῦτα ὄντα Ⓒ
ϖρὸς ἔϖαινον, Ⓒ ϖρὸς ψόγον. οἷον Ⓦ
εὐλαβὴ Ⓒ ἔυψυχον, δειλὸν, Ⓒ ἀνάβυλον·
Ⓒ Ⓦ ἠλίθιον χρηζόν· Ⓒ Ⓦ δυάλυτον
ϖρᾶον· Ⓒ ἕκαζον ὃ ὀκ ἂν ϖᾶζαι ϖαρα-
θέντων ἀεὶ κ' ὃ βέλκζον· οἷον Ⓦ ὀρ-
γίλον, Ⓒ ϖ μνημικὸν ἁϖλῶν· Ⓒ ϖ ἀνδρώδη
μεγαλοϖρεϖῆ, Ⓒ σεμνόν· κὴ τὲς ἐν ϖ
ὑϖερ-

ὑπερβολᾶς, ὡς ὂν τῇ ἀρετᾷ ὄντας, οἷον ⟨illegible⟩ θεασιὼ ἀνδρεῖον· ⟨illegible⟩ ἄσωλον ἐλευθέριον. δόξει τε γὰρ τοῖς πολλοῖς· ⟨illegible⟩ ἅμα φιλοσοφικὸν ἐκ τῆς αἰκίας. εἰ γὰρ, ἢ μὴ ἀνάγκη κινδυνώδικης, πολλῷ μᾶλλον αὖ δόξειεν, ὅτῳ καλόν. ἢ εἰ φιλικὸς τοῖς τυχοῦσι, ⟨illegible⟩ τοῖς φίλοις· ὑπερβολὴ γὰρ ἀρετῆς, ὃ πρώτας ἦν ποιῆν. τὰ ποιητικὰ τῆς ἀρετῆς ἔστι καλὰ, οἷον συνήθεια, ⟨illegible⟩ παιδεία· εἰκὸς γὰρ ἐξ ἀγαθῶν ἀγαθὸς, ⟨illegible⟩ ὅτῳ τραφέντα, τοιοῦτον εἶναι. ἔτι τὰ ἀπ' ἀρετῆς γινόμενα ἔστι καλά. τοιαῦτα δὲ τά τε σημεῖα τῆς ἀρετῆς, καὶ τὰ ἔργα, καὶ τὰ πάθη, πλὴν δικαιοσύνης· ἐν μόνῃ γὰρ ταύτῃ τῇ ἀρετῇ οὐκ ἀεὶ ὃ δικαίως καλόν· ἀλλ' ὅτι τοῦ ζημιοῦσθαι αἰσχρὸν ὃ δικαίως μᾶλλον, ἢ ὃ ἀδίκως. ἀνάγκη γὰρ ὅσα ἀνδρίας ἔργα, ἢ σημεῖα ἀνδρίας, ἢ ἀνδρείως πεπραχέναι, καλὰ εἶναι ταῦτα· ⟨illegible⟩ τὰ δίκαια, ⟨illegible⟩ τὰ δικαίως ἔργα· ⟨illegible⟩ καὶ τὰς ἄλλας ἢ ἀρετὰς ὡσαύτως. ⟨illegible⟩ ὅσα καὶ ὃ φρόνιμον, οἷον εἰ ἄξια τῆς φρονήσεως, ⟨illegible⟩ τῆς φρονίμως πεπραγμένων· εὐδαιμονικὸν γὰρ, ⟨illegible⟩ καλὸν ὃ φρονίμως τιμᾶν. ἢ εἰ τῆς τὸ φρόνιμον ὅτι τὸ βέλτιον, ⟨illegible⟩ τὸ καλ-

κάλλιον, οἷον εἰ ὁ εὐτυχῶν μᾶλλον μέτριος· ὁ δὲ ἀτυχῶν μεγαλόψυχος· ἢ μείζων ἡμῶν βασιλεύς· βασιλικώτερος· τοιοῦτον δὲ τὸ τοῦ Ἰφικράτους, ἐξ οἵων εἰς οἷα. καὶ τὸ τοῦ Ὀλυμπονίκου, προῆγε μὲν ἀμφ' ὤμοισιν ἔχων πελεκᾶνα ἄσυλλαν, ἀφῆκε δὲ ἐξ Ἄργους εἰς Τεγέαν ἔφεδρον. καὶ τὸ τοῦ Σιμωνίδου, ἡ παῖς τε, καὶ ἀνδρὸς ἀδελφῶν τ' ἔξοχα τυράννων. ἐπεὶ δὲ καὶ πῶς προάξεων ὁ ἔπαινος, ἴδιον δὲ τοῦ σωφρονεῖν τὸ κατὰ προαίρεσιν, πειρατέον δικαιοῦν πρᾶττοντας κατὰ προαίρεσιν, χρήσιμον δὲ τὸ πολλάκις φαίνεσθαι πεπραχότα. δεῖ δὲ καὶ συμπλώμασι, καὶ τοῖς ἀπὸ τύχης, ὡς ἂν προαιρέσει λεπτέον. ἂν γὰρ πολλοῖς, καὶ ὅμοια προφέρηται, σημεῖον ἀρετῆς εἶναι δόξει, καὶ προαιρέσεως. ἔστι δ' ἔπαινος λόγος· ἐμφανίζων μέγεθος ἀρετῆς. τὸ δ' ἐγκώμιον πῶς ἔργων δεῖ, καὶ τὰ ἔργα σημεῖα τῆς ἕξεώς ἐστιν. τὰ δὲ κύκλῳ εἰς πίστιν, οἷον εὐγένεια, καὶ παιδεία. Μακαρισμὸς δὲ, καὶ εὐδαιμονισμὸς αὐτοῖς μὲν ταὐτά. τύχοις δὲ οὐ ταὐτά· ἀλλ' ὥσπερ ἡ εὐδαιμονία τῇ ἀρετῇ, καὶ ὁ εὐδαιμονισμὸς προσέοικε ταῦτα. ἔστι δὲ πῶς κοινὸν τὸ μὲν αὔξειν οἰκειότατον τοῖς ὀνομαστικοῖς. τῶν δὲ τόπων οἱ μὲν εἰσι, τῶν ἐνθυμημά-

μημάτων, οἱ ὃ τ̃ φαινομένων ἐνθυμημάτων, ὥσπερ εἴρηται. ἀρετῆς δὲ ὃ ἀρετῆς, καὶ κακίας, καὶ κοινῶς καὶ ἀκριβῶς, λέγοντες ποιοί τινες ἔσονται φανησόμενα κτλ. ὃ ἦθος. πίστις δὲ διττὴ ἐστί. ἐν τῷ αὐτῷ γὰρ ἡμᾶς τε, καὶ ἄλλον ἀξιόπιστον δυνησόμεθα ποιεῖν πρὸς ἀρετήν. τὸ ὃ φρονήσεως ἔστι ὃ σωφρονεῖν, παρ' οἷς ὁ ἔπαινος. ὥσπερ γὰρ ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, ἐγχωρεῖν, Ἀθηναίους ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινεῖν. δεῖ ὃ τὸ παρ' ἑκάστοις τίμιον λέγειν, ὡς ὑπάρχον, οἷς ἐν Σκύθαις, ἢ Λάκωσιν, ἢ φιλοσόφοις καὶ ὅλως ὃ ὃ κρεῖττον ἄγειν εἰς ὃ καλόν, ἐπεὶ καὶ δοκεῖ γνωτικὸν εἶναι. ἔστι καὶ τὸ συνοίσας πιστὸν, οἷον ἐὰν συμπαινέσας καὶ ἀκεραίως, ἢ αὐτὸν, ἢ γνώριμον, ἢ ὁπωσδήποτε αὖ, ἢ ἄλλως γέ πως. ὁ γὰρ λέγει Σωκράτης ἐν τῷ ὁπτικῷ, ἀληθές, οὐκ ἐὰν ἐπαινεῖν Ἀθηναίους ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινεῖν, ἀλλὰ ἐν Λακεδαιμονίοις. πάντα τὰ τρία ἴδια ἔστι δύο, ἡδονὴ, καὶ χάρις. συνοικειοῦσι δ' ἡμῖν εἰς τὴν ἡδονὴν κίνησιν καὶ ψυχῆς, καὶ κατάστασιν ἀθρόαν, καὶ ἁρμοττόν εἰς τὴν ὑπάρχουσαν φύσιν. ἔστω χάρις, καθ' ὃ ὁ ἔχων λέγεται χάριν ὑπουργεῖν δεομένῳ, μὴ ἀντί τινος. μὴ δ' ἵνα τι αὐτῷ τῷ ὑπουργοῦντι, ἀλλ'

ἵνα ἐκείνῳ κ. μεγάλη δ' ἀῦ ἡ σφόδρα δεομένων, ἢ μεγάλων, ἢ χαλεπῶν, ἢ ἐν καιροῖς τισίν, ἢ μόνῳ, ἢ πρῶτῳ, ἢ μάλιστα. ἡ μὲ οὖν ὑποθηκικὴ λέξις γραφικωτάτη· ὃ γὰρ ἔργον αὐτῆς ἀπάγγωσις. ἔστι ἢ λέξις γραφικὴ ἡ ἀκριβεστάτη. ἔστι ἢ τοῦ λόγου δύο μέρη ἀναγκαῖα, πρόθεσις, καὶ πίστις. ὑποθηκικοῦ ἢ λόγου πῶς ἐνδέχεται διήγησιν εἶναι, οἶδα λέγουσιν; ἢ τὰ πρὸς τὸν ἀῦτὸν ἀῦτῷ πάλιγον; ἢ ἐπίλογον; προοίμιον ἢ γίνεται τί. ὃ μὲ οὖν προοίμιον ἔστιν ἀρχὴ λόγου, ὥσπερ ἐν ποιήσει πρόλογος, καὶ ἐν αὐλήσει προαύλιον. πάντα γὰρ ἀρχαὶ ταῦτ' εἰσί. καὶ οἷς ὁδοποίησις τῆς ὑπόνοιας. ὃ μὲ οὖν προαύλιον ὅμοιον τῇ τῆς ὑποθηκικῆς προοιμίῳ. ὅπερ πάντες ποιοῦσι παράδειγμα δὲ τῆς Ἰσοκράτους Ἑλένης προοίμιον. τὰ μὲ οὖν τῆς ὑποθηκικῆς λεγόμενα προοίμια ἐκ τούτων, ἢ ἐκ παύλου· ἐκ φόβου· ἐκ προσδοκίας· ἢ ἀποδοκίας· ἐκ τῆς πρὸς τὸν ἀκροατήν. δεύτερον μέρος ἔστι ἡ πρόθεσις. διήγησις δ' ἐν μὲ τοῖς ὑποθηκικοῖς ὅτιν οὐκ ἐφεξῆς, ἀλλὰ κατὰ μέρος. δεῖ δὲ τοὺς μὲ γνωρίμους ἀναμιμνήσκειν. δεῖ δὲ οἱ πολλοὶ οὐδὲν δέονται διηγήσεως, οἷς εἰ θέλεις Ἀχιλλέα ἐπαι-

ἐπαινεῖν· ἴσασι γὰρ πάντες τὰς προάξεις. ἀλλὰ χρῆσις αὐτῶν δεῖ. ἐὰν ᾖ Κελεύω, δεῖ· ἐὰν γὰρ πολλοὶ ἴσασι. ἐν ᾧ τῇ πίστει ὑπο-δεκτικῇ χρησέον ἐστὶ πᾶσι αὐξητικοῖς πολλοῖς, οἷς εἰ μὴν θ· ἢ πρῶτος· ἢ μετ' ὀλίγων· ἢ ὃ μάλιστα ποιήσει, ἀπάγει γὰρ ταῦτα καλά. ἐστὶ δὲ ἐκ τῶν χρόνων, ἐστὶ τῶν καιρῶν, ταῦτα ᾗ πρᾶ δὲ προῆκον. ἐστὶ εἰ πολλάκις δὲ αὐτὸ κατώρθωκε. μέγα γὰρ, ἐστὶ οὐκ ἀπὸ τύχης, ἀλλὰ δι' αὐτὸν δὴ δοξάζε· ἐστὶ εἰ τὰ μεγαλόπρεπα, ἐστὶ τιμῶντα, ἐξ ὧν εὕρηται, ἐστὶ κατεσκευάσθη, ἐστὶ εἰς ὃν πρῶτον ἐγκώμιον ἐποιήθη, οἷς εἰς Ἱππο-λόχου, ἐστὶ Ἁρμόδιον, ἐστὶ Ἀριστογείτονα δ' ἐν ἀγορᾷ καθῆσθαι, ὁμοίως ᾗ ἐστὶ τῶν ἐναντίων· κἂν μὴ καθ' αὑτὸν εὐπορῇς, παρὰ ἄλλους μετάβαλλε, ὅπερ Ἰσο-κράτης ἐποίει πρὸς τὸ ἀσωπήθη τὸ δικο-λογεῖν. δοξᾷ δὲ πρὸς ἐνδόξους συγκεῖσθαι. αὐξητικὸν γὰρ, ἐστὶ καλὸν, εἰ καλῶν βιβλίων. πίπτει δὲ εὐλόγως ἡ αὔξησις εἰς τὸς ἐπαίνους· ἐν ὑπεροχῇ γάρ ἐστιν· ἡ δὲ ὑπεροχὴ τῶν καλῶν. διὸ κἂν μὴ πρὸς τὸς ἐνδόξους, ἀλλὰ πρὸς τὸς ἄλλους δεῖ μεταβάλλειν. ἐπεὶπερ ἡ ὑπεροχὴ δοκεῖ μᾶλλον αἱρετόν. ὅλως δὲ τῶν κοινῶν εἰδῶν ἅπασι τοῖς λό-

γοις ἡ αὔξησις ὑπηδεστέρα τοῖς ὑπηφ-
κλικοῖς, τὰς γὰρ πράξεις ὁμολογουμένας
λαμβάνουσιν, ὥστε λοιπὸν μέγεθος πει-
θεῖναι, καὶ κάλλος. ἐν ᾧ τοῖς ὑπηφκλικοῖς
δεῖ τὸ λέγον ἐπεισοδιῶν ἐπαίνοις, οἷον Ἰσο-
κράτης ποιεῖ· ἀεὶ γάρ τινα εἰσάγει. καὶ ὁ ἔλεγε
Γοργίας, ὅτι ἐκ ὑπολείπει αὐτὸν ὁ λόγος,
τοῦτό ἐστι. εἰ γὰρ Ἀχιλλέα λέγει, Πηλέα ἐ-
παινεῖ, εἶτα Αἰακὸν εἶτα καὶ θεόν. ὁμοίως
ἂν καὶ ἀνδρείαν. ἢ τὰ, καὶ τὰ ποιεῖ· οἷον δὲ
ἔστιν. εἴρηται ἂν ὑπόλιγον μὴ εἶναι πῶς ἀπο-
δεικτικῶς. ὃν ἐνίοτε συμπαραλαμβάνουσι
πρὸς τὸ προτρέπειν, ἢ παραμυθεῖσθαι, οἷον
ἐν τοῖς ὑπιταφίοις.

Περὶ τῆς λέξεως διανοητικῆς.

ΠΕρὶ ἃ δεῖ λέγειν, ἀναγκαῖον καὶ τούτων
ἔχειν τὰ ὑπάρχοντα, ἢ πάντα, ἢ ἔνια·
καὶ γὰρ οἱ κατηγοροῦντες, καὶ οἱ ἀπολογούμε-
νοι, ἐκ τῶν ὑπαρχόντων σκοπούμενοι κατη-
γοροῦσι, καὶ ἀπολογοῦνται. διανοητικὴ λέξις ἡ
ἀκεραία ἐστὶ κειμένη πρὸς γεγραμμένων.
ἔστι δὲ ἡ πρὸς τὰ γεγραμμένων κείνων, οἷον
ὁ δικαστής. δίκης δὲ τὸ μὴ κατηγορεῖν· τὸ δὲ
ἀπολογεῖσθαι. τούτων γὰρ ὁποτερονοῦν ποιεῖν
ἀνάγκη

ἀνάγκη τὰς ἀμφισβητήσεις. χρόνος ὁ τῷ δικαζομένῳ ὁ ἡμόμενος. ἐπεὶ γὰρ τῶν πεπραγμένων ἀεὶ ὁ μὲν κατηγορεῖ, ὁ δ' ἀπολογεῖται πέλας. ὁ τοῖς δικαζομένοις ὁ δίκαιον, ἢ ὁ ἄδικον. ζητεῖ δ' ἄλλα συμβαλλόμενα πρὸς ταῦτα σημεῖον ὅ, ὃν ὁ εἰρημένον τέλος, ἐπεὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων ἐνίοτε ἐστὶ δῆ ἀμφισβητούμενα ὁ δικαζόμενος, οἷς ὡς ἐγένετο, ἢ ὡς ἐστὶ ἔβλαψεν· ὅτι δ' ἀδικεῖ, ἐδέποτε δῆ ὁμολογούμενα· ἐστὶ γὰρ δῆ ἔδει δίκης. ἐπεὶ περὶ ἑαυτῶν ἡ ἀμφισβήτησις. ὃν ἐγένετο· ὃν ἐστὶ ἔβλαψε· ὅτι ἐποίησε· ὅτι δικαίως. δεῖ δὴ λαβεῖν πρῶτα, ἓν μὲν, τίνων, ἢ πόσων ἕνεκα ἀδικοῦσι· δεύτερον ὅ, πῶς αὐτοὶ διακείμενοι· τρίτον ὅ, τοὺς ποίους, ἢ πῶς ἔχοντας. διακείμενοι οὖν ὃ ἀδικεῖν, λέγωμεν ἑξῆς. ἔστω δὴ ὃ ἀδικεῖν, ὃ βλάπτειν ἐκόντα παρὰ τὸν νόμον. λοιπὸν δ' εἰπεῖν, τίνος ἕνεκα, ἢ πῶς ἔχουσιν ἀδικοῦντες, ἢ τίνας. πάντες ὃ πράττουσι πάντα, τὰ μὲν ἐπὶ αὐτοῖς, τὰ ὃ δι' αὐτούς. τῶν μὲν οὖν μὴ δι' αὐτοὺς τὰ μὲν διὰ τύχην πράττουσι διὰ δ' ἐξ ἀνάγκης. τῶν δ' ἐξ ἀνάγκης τὰ μὲν βίᾳ· τὰ ὃ φύσει. ὥστε πάντα ὅσα μὴ δι' αὐτοὺς πράττουσι, τὰ μὲν ἀπὸ τύχης· τὰ ὃ φύσει· τὰ ὃ βίᾳ.

βία. ὅσα ᾗ δι' αὐτὺς, ὧν αὐτοὶ ἄπιοι, τὰ μὴ δι' ἦθος. τὰ ᾗ δι' ὄρεξιν, καὶ τὰ μὴ μετὰ λογισμοῦ ὄρεξιν· τὰ ᾗ δι' ἀλόγισον. ἔστι ᾗ ἡ βέλησις μὴ λόγῳ ὄρεξις ἀγαθοῦ· οὐδεὶς γὰρ βέλεται, ἀλλ' ἢ ὅ,τ' ἂν οἰηθείη εἶναι ἀγαθόν. ἄλογοι δ' ὀρέξεις ὀργὴ, καὶ ἐπιθυμία. ὥς' ἀνάγκη πάντα, ὅσα πράττουσι, δι' αἰτίας ἓξ ἅ, μετὰ τύχης, μετὰ βίας, μετὰ φύσιν, δι' ἦθος, μετὰ λογισμοῦ, μετὰ θυμὸν, δι' ἐπιθυμίαν. ἀδικοῦσι ᾗ οἱ βλάπτοντες ἑκόντες παρὰ καὶ νόμον. ἀδικοῦνται ᾗ οἱ βλαπτόμενοι, καὶ ἀκουσίως βλαπτόμενοι παρὰ νόμον. ἐπεὶ ᾗ ὁμολογοῦντες πολλάκις πεποιηκέναι, ἢ τὸ ἐπιγραμμα σὺν ὁμολογοῦσιν, ἢ παρὰ τὸ ἐπιγεγραμμα, οἷ λαβὴν μὲ, ἀλλ' ὑ κλέψαι· καὶ παταξαι περίτερον, ἀλλ' ὑχ ὑβρίσαι· καὶ συληθεὶς, ἀλλ' ὑ μοιχεῦσαι· ἢ κλέψαι, ἀλλ' ὑχ ἱεροσυλῆσαι, ὑδ' ὅτου ἕ· ἢ ἐπεργάζεσθαι μὲ, ἀλλ' ὑ δημοσία· ἢ διειλέχθαι μὲ τοῖς πολεμίοις, ἀλλ' ὑ προδιδόναι. ἀλλὰ ταῦτα δέοι δὴ καὶ περὶ τούτων διωρίσασθαι, τί κλοπὴ, τί ὕβρις, τί μοιχεία, ὅπως ἐάν τε ὑπάρχῃ, ἐάν τε μὴ ὑπάρχῃ βουλόμεθα δηλοῦσθαι, ἔχωμεν ἐμφανίζειν τὸ δίκαιον. ἔστι ᾗ πάντα τὰ τοιαῦτα περὶ τοῦ

ἄδικον

ἄδικον ἔστ, καὶ φαῦλον, ἢ μὴ ἄδικον, ἀλλὰ
τοῦτ' ἢ ἀμφιβάτησις. ἐν γὰρ τῇ προαιρέσει
ἔστιν ἡ μοχθηρία, καὶ τὸ ἀδικεῖν. τὰ γὰρ
τοιαῦτα πρὸς ὀνομάτων προσημαίνει τὴν
προαίρεσιν, οἷς ὕβρεις, καὶ κλοπή· ὁ γὰρ
εἰ ἐπαίξας, πάντως ὕβρισεν, ἀλλ' εἰ ἕνεκά
του, οἷον τοῦ ἀκμάζοντος ἐκείνου, ἢ ἄλλου τι-
νὸς ἡδονῆς. οὐδὲ πάντως, εἰ λάθρα ἔλαβεν,
ἔκλεψεν, ἀλλ' εἰ ὅτι βλάβῃ ἔκλεψε, καὶ
σφετερισμῷ ἑαυτοῦ. ὁμοίως γὰρ, καὶ περὶ τῶν
ἄλλων ἔχει, ὥσπερ καὶ περὶ τούτων. ὥρισται
δὴ τὰ δίκαια, καὶ τὰ ἄδικα. πρότερα νόμικα
δύο, καὶ πρὸς οὓς ἔστι δίκαια. λέγω γὰρ νόμον
Ⓐ μὲν ἴδιον· Ⓑ δὲ κοινόν. ἴδιον μὲν Ⓐ
ἕκάστοις ὡρισμένον πρὸς ἑαυτούς. καὶ τοῦτον
Ⓐ μὲν ἄγραφον· Ⓑ δὲ γεγραμμένον. κοι-
νὸν δὲ Ⓑ κατὰ φύσιν. πρὸς οὓς δὲ διώρισται,
δικαίως διώρισται. ἢ γὰρ πρὸς ὃ κοινόν· ἢ
πρὸς ἕνα τῶν κοινωνούντων, ἃ δεῖ πράττειν,
καὶ μὴ πράττειν. δεῖ καὶ τὰ ἀδικήματα,
καὶ τὰ δικαιώματα δικαίως ἔστιν ἀδικεῖν, καὶ
δικαιοπραγεῖν· ἢ γὰρ πρὸς ἕνα ὡρισμέ-
νον, ἢ πρὸς ὃ κοινόν· ὁ γὰρ μοιχεύων,
καὶ τύπτων ἀδικεῖ ἕνα τῶν ὡρισμένων. ὁ δὲ
μὴ στρατευόμενος, ὃ κοινόν. ὥστε ἀνεί-
κη πάντα τὰ ἐγκλήματα ἢ πρὸς τὸ κοι-

νὸν,

νόν, ἢ πρὸς ὃ ἴδιον ἦι). ἢ δὲ ἀγνοοῦντος, ἢ ἄκοντος· ἢ ἑκόντος, δὲ εἰδότος. δὲ τούτων τὰ μὲν προῃρημένα· τὰ δὲ διὰ πάθος. ἐπεὶ δὲ τῶν δικαίων, δὲ τῶν ἀδίκων ἰδίων δύο εἴδη. τὰ μὲν γὰρ γεγραμμένα, τὰ δὲ ἄγραφα, τῶν ἀγράφων δύο ἔστιν εἴδη. παῦλα δ' ἔστι τὰ μὲν καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς, δὲ κακίας, ἐφ' οἷς ὀνείδη, δὲ ἔπαινοι, ἀτιμίαι, δὲ τιμαί, δὲ δωρεαί, οἷον ὃ χάριν ἔχειν τῷ ποιήσαντι ἔστι, δὲ ἀντιποιεῖν ὧν εὖ ποιήσαντα, δὲ βοηθητὸν εἶναι τοῖς φίλοις, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα· τὰ δὲ ὃ ἰδίᾳ νόμῳ, δὲ ἐγγεγραμμένῳ ἔλλειμμα· ὃ γὰρ ὑπολαμβάνει δοκεῖ δίκαιον εἶναι. ἔστι δὲ ὑπολαμβάνει ὃ παρὰ τὸν γεγραμμένον νόμον δίκαιον. συμβαίνει δὲ τοῦτο τὰ μὲν ἀκόντων. τὰ δὲ ἑκόντων τῶν νομοθετῶν. ἀκόντων μέν, ὅταν λάθῃ. ἑκόντων δέ, ὅταν μὴ δυνάμενοι διορίσαι διὰ ἀπειρίαν. ἀδικήματα δὲ μείζονα ἔστι, ὅσα δι' ἀπὸ μείζονος ἢ ἀδικίας. ὀλίγα δὲ τὰ ἐλάττονα μέγιστα· οἷον Μιλησίοις Κλεισθένης τοὺς τυράννους κατῄρει, ἐκ παραγίγνεσθαι τοῖς ἱεροῖς ἡμιωβελίοις ἱερὰ τὰς ναοποιούς. ὅπου δικαιοσύνης δὲ τὸ ἐνδεχόμενον. ἔστι δὲ ταῦτα, ἐκ ὃ ὑπερέχειν τῇ δυνάμει. ὁ γὰρ τοῖς ἱεροῖς ἡμιωβελίοις κλέψας, κἂν ἐκ τοῦ ἀδικήσειεν.

ὅτε

ὅτε μὴ δὴ ἔτω ὃ μεῖζον. ὅτε ὃ ἐκ τῆ βλάβης κείνεται· αἱ ὃ πίστις ἄπιχνοί εἰσιν ἰδίαι τῆ δικάμικῆ. ἔστι ὃ τῆ κοινῶν ὃ γένος οἰκειότατον τοῖς δικάμικοῖς· ὧδε τούτων γὰ ἡ κρίσις. οἱ ὃ τόποι εἴσι, οἱ μὲ τῆ ἐνθυμημάτων· οἱ ὃ τῆ φαινομένων ἐνθυμημάτων, ὄντων δ' οὐκ ἐνθυμημάτων, ὥσπερ εἴρηται. πολὺ ὃ διαφέρει πρὸς πίστιν, ἐν ᾧ δίκαις, τό, τε ποῖόν τινα φαίνεσθαι ᾧ λέγοντα, ἐ ὃ πρὸς αὐτὸς ὑπολαμβάνειν ἔχειν πῶς αὐτόν. πρὸς ὃ τοῦτοις ἐνίοι ἐ αὐτοὶ διακείμενοί πως τυγχάνουσι. ἐ ὃ διακεῖσθαί πως ᾧ ἀκεραίως, χρησιμώτερον εἰς τὰς δίκας. ὃ γὰ ζῶντα φαίνεται φιλοῦσιν, ἐ μισοῦσιν· ἐπὶ ὀργιζομένοις, ἐ πραέως ἔχουσιν. ἄλλ' ἢ ὃ πρὸς πρᾶτερα· ἢ κατ' ὃ μέγεθος. ἕτερα. τῆ μὲ γὰ φιλοῦντι, πρὸς ὃ ποιῆται τὴ κρίσιν, ἢ σὺν ἀδικεῖν, ἢ μικρὰ δοκεῖ ἀδικεῖν. τῆ ὃ μισοῦντι τἀνάντιον· ἔστω ὃ ἡ ὀργὴ ὄρεξις μετὰ λύπης τιμωρίας φαινομένης, διὰ φαινομένου ὀλιγωρίαν τῆ εἰς αὐτὸν ἢ εἰς αὐτῶ τινὰ μὴ προσηκόντως, ἡ ὃ περαύνοσις, καταφρόνησις, ἢ ἐπήρεμησις ὀργῆς. ὃ ὃ φιλεῖν ὃ βούλεσθαί τινι, ἃ οἴεται ἀγαθά, ἐκείνου

ἕνεκα, ἀλλὰ μὴ αὐτοῦ, ⸂καὶ⸃ ὃ κ᾽ δυύαμιν παρακτικὴν ἐξ τούτων. ὃ ὃ μισῶν τὸναντίον. τῷ μὲν οὖν φιλῶν ⸂καὶ⸃ τῇ παρούσῃ ἀκολουθοῦσι ἔλεοι, ⸂καὶ⸃ ζῆλοι. τῇ ὃ ὀργῇ ⸂καὶ⸃ τῷ μισῶ νεμεσηταί, ⸂καὶ⸃ φθόνοι. ἔστω δὴ ὃ ἔλεος λύπη τις ἐπὶ τῷ φαινομένῳ κακῷ φθαρτικῷ, ⸂καὶ⸃ λυπηρῷ τοῦ ἀναξίου τυγχάνειν, ὃ κἂν αὐτὸς προσδοκήσειε παθεῖν, ἢ τῶν αὐτοῦ τινά, ⸂καὶ⸃ τοῦτο, ὅταν πλησίον φαίνηται. ὃ ὃ νεμεσητὸς λυπηρὸς ἐπὶ τῷ φαινομένῳ ἀναξίως εὐπραγεῖν ὁ ὃ φθόνος λύπη ἐστὶν ἐπὶ εὐπραγίᾳ φαινομένῃ τοῖς ὁμοίοις, μὴ ἵνα τι αὐτῷ, ἀλλὰ δι᾽ ἐκείνους. ὁ ὃ ζῆλος λύπη τις ἐπὶ φαινομένῃ παρουσίᾳ ἀγαθῶν ἐν τιμῶν, ⸂καὶ⸃ ἐνδεχομένων αὐτῷ λαβεῖν πρὸς τοὺς ὁμοίους τῇ φύσει, οὐχ ὅτι ἄλλῳ, ἀλλ᾽ οὐκ οὐχὶ ⸂καὶ⸃ αὐτῷ ἔστι. ἡ μὲν οὖν διηθημικὴ λέξις ἀκριβέστερον, ἡ δημηγορική. ἧττον ὃ μᾶλλον, εἰ ἐνὶ κειτῇ. ἐλάττων γὰρ ἔστιν ἐν ῥητορικῇ· εὐσωμότερον γὰρ μᾶλλον ὃ οἰκεῖον τῷ παρόντι, ⸂καὶ⸃ ὃ ἀλλότριον, ⸂καὶ⸃ ὁ ἀγὼν ἅπασιν· ὥστε καθαρὰ ἡ κρίσις. δεῖ οὐχ οἱ αὐτοὶ ἐν πᾶσι τούτοις εὐδοκιμοῦσι ῥήτορες. ἀλλ᾽ ὅσῳ μάλιστα ὑποκρίσεως, ἐνταῦθα ἥκιστα ἀκρίβεια ἔνι. τοῦτο δέ, ὅσῳ φωνῆς,

⸂καὶ⸃

καὶ μάλιστα, ὅταν μεγάλης. ἔστι δὲ τοῦ λόγου δύο μέρη ἀναγκαῖα, πρόθεσις, καὶ πίστις. διήγησις τοῦ διηθημικοῦ λόγου μόνου ἐστίν. καὶ τοῦτο ἴδιον καὶ πρὸς ἀντίδικον· ὁ δ' ἐπίλογος καὶ διηθημικοῦ πάντος, οἷς ἐάν μικρὸς ὁ λόγος, ἢ ὅ παράδειγμα ὑμνημονεύειν· συμβαίνει γὰρ τοῦ μήκους ἀφαιρεῖσθαι. δεῖ δὲ ἀρχόμενον μὲν λέγειν τοὺς ἑαυτοῦ πίστεις πρότερον, ὕστερον δὲ πρὸς ταὐθμότητα ἀπαντᾶν, λύοντα, καὶ προσδιασύροντας. ἐὰν δὲ πολύχους ἡ ἀναπίωσις, πρότερον τὰ ἐνθυμήματα. ὕστερον δὲ λέγοντα, πρῶτον τὰ πρὸς τὸν ἀναπίον λόγον λεκτέον, λύοντα, καὶ διὰ συλλογιζόμενον, καὶ μάλιστα μὲν ἐνδοκιμοῦντα ἢ. τὸ δὲ πρόοιμον ἐστὶν ἀρχὴ λόγου· τὸ μὲν οὖν ἀναγκαιότατον ἔργον τοῦ προοιμίου, καὶ ἴδιον τοῦτο, δηλῶσαι τὸ τέλος, οὗ ἕνεκα ὁ λόγος. ὅτῳ μὲν οὖν δῆλον ἢ, καὶ μικρὸν τὸ παράγγελμα, καὶ χρηστέον προοιμίῳ· τὰ δὲ ἄλλα εἴδη, οἷς χρῶνται, ἰατροδύματα, καὶ κοινά. λέγεται δὲ ταῦτα, ἔκ τε τοῦ λέγοντος καὶ τοῦ ἀκροατοῦ· καὶ τοῦ παράγματος· καὶ τοῦ ἐνθυμίου. πρόθεσις δὲ μέρος ἀναγκαῖον ἐστι, ὥσπερ εἴρηται. ἐν δὲ διηγήσει οὐκ ἐστὶ τὸ ἓν, ἢ τῷ ταχύ, ἢ τῷ συντόμως, ἀλλὰ τῷ μετρίως. τοῦτο δ'

ἐστὶ τὸ λέγειν, ὅτι δηλώσει τὸ πρᾶγμα, ἢ ὅτι ποιήσει ὑπολαβεῖν γεγονέναι, ἢ βεβλαμμένον, ἢ ἠδικημένον, ἢ πλείω τοῦτα, ἢ ἔλαττα βέλει, τῷ δὲ ἐναντίῳ τὰ ἐνθυμήματα. πρὸς δὲ τοὺς ἀκροατὰς δεῖ, ὅτι εἰς τὸ σφῶν ἀρετῶν φέρει, οἷς ἐγὼ δεῖ ἐνθυμεῖσθαι, ἀεὶ τὰ δίκαια λέγων, μὴ τὰ τέκνα ἐξαπατᾶν πειρᾶσθαι· ἢ πατέρα κακίζειν, ὁ δὲ ἀπεκρίνατό μοι, ὅτι ἐμοὶ μὲν ἢ αὐτὸς, ἔσται ἄλλα παρρησία, ὃν τοὺς ἀφισαμένους Αἰγυπτίους ἀποκρίνασθαι φησὶν ὁ Ἡρόδοτος· ἢ ὅσα ἁρμόττει τοῖς δικασταῖς. ἀπολογουμένῳ δὲ ἐλάττων ἡ διήγησις, ἀπλῆ δὲ δεῖ τὴν διήγησιν εἶναι. ἔστι δὲ παθητικὴν λέγειν, διηγούμενον, καὶ τὰ ἐπόμενα, καὶ ἄτοπα, καὶ τὰ ἰδία ἑαυτῷ, ἢ ἐκείνῳ πρόσοντα, πολλαχοῦ δὲ δεῖ διηγεῖσθαι, μὴ ἐνίοτε σὺν ἐν ἀρχῇ. ἔστι δὲ τὰ ἐνθυμήματα δικανικώτερα· ἡ γὰρ πίστις δικανική ἐστι περὶ τῶν ὄντων, ἢ μὴ ὄντων, ἢ μᾶλλον ἀπόδειξίς ἐστιν, καὶ ἀνάγκη ἔχει γὰρ τὸ γεγονὸς ἀνάγκην. τὰ δὲ πρὸς ἐπίδειξιν, οὐκ ἔπαινόν τινα εἶναι, ἀλλὰ τῶν πίστεων ἔστι, τὰ μὲν λύσαι ἐνίοτε, τὰ δὲ συλλογισμῷ. ἐπεὶ δὲ τὰ ἐνθυμήματα λέγεται ἐκ τεττάρων, τὰ δὲ τέτταρα ταῦτά ἐστιν, εἰκὸς, παράδειγμα, σημεῖον, τεκμήριον,

μόριον, ὐκ ἰκφμὸν, ἀλ̓ λύσιν εἰκὸς, ὅλε σὸκ ἀναλκᾶον· ἀλλὰ δ̓εῖ λύειν, ὅτι σὸκ εἰκός. τῦτο ᾗ συμβήσεται, ἐὰν ἡ ἔνστασις μᾶλλον, ὡς ὅπ τοπολύ. ἐνδέχεται ᾗ εἶ τὶ αὐτῳ διχῶς, ἢ τῷ χρόνῳ, ἢ τοῖς πράγμασι. κυριώτερον ᾗ, εἰ ἀμφοῖν. εἰ γὰρ τὰ πλεονάκις ἦτον, τῦτ̓ ὄξιν εἰκὸς μᾶλλον. πρὸς ᾗ τὰ ωρῶτα δείγματα ἡ αὐτὴ λύσις, ⁊ τὰ εἰκότα. ἐὰν τε γὰρ ἔχωμεν ὲ ὐχ ἦττω, λέλυται, ὅλε σὸκ ἀναλκᾶον, ἢ ⁊ τὰ πλείω, ⁊ πλεονάκις ἄλλως. ἐαὶ ᾗ ⁊ τὰ πλείω, ⁊ τὰ πλεονάκις ἦττω, μαχητέον, ἢ ὅλε ὅ παρὸν ἐχ ὅμοιον, ἢ ὐχ ὁμοίως, ἢ διαφορὰν γέ ἶνα ἔχῃ. λύεται ᾗ τὰ σημεῖα, ⁊ τὰ διὰ σημείῳ ἐνθυμήματα εἰρημένα, κατὰ ἢ ὑπάρχοντα· ὅτι γὰρ ἀσυλλόγιστόν ἐξι πρῶ σημεῖον, δῆλον ἡμῖν ἐκ τῆς ἀνωμαλκίας. τὰ ᾗ τεκμήρια, ⁊ τεκμηριώδη ἐνθυμήματα, κᾷ μὰ ὅ ἀσυλλόγιστον, σὸκ ἔσαι λύσις, δῆλον ᾗ ⁊ τῦτ̓ ἡμῖν ἐκ τῆς ἀνωμαλκίας. λείπεται ᾗ, ὡς ὐχ ὑπάρχῃ, τὸ λεγόμενον, ἀγνοίᾳ· εἰ ᾗ φανερὸν, ⁊ ὅλε ὑπάρχῃ, ⁊ ὅλε τεκμήριον, ἄλυτον ἤδη γίγνεται τῦτο. πρῶτα γὰρ γίγνεται ἀποδείξει ἤδη φανερά. ὁ δ̓ ἔπιλογ⊙. ὥσπερ εἴρηται, ἐκ τετ̓ράεων σύγκειται.

ἔκτε

ἐκπλῆξ περὶ ἑαυτὸν καὶ ἀσυνάζειν ἢ μὴ ἀκριβῶς, καὶ μὴ ἐνδυτὸν φαῦλον. καὶ ἐπὶ τῷ αὐξῆσαι, καὶ ταπεινῶσαι· καὶ ἐπὶ τῷ εἰς τὰ πάθη μὴ ἀκριβῶς καλασῆσαι· καὶ ἐξ ἀναμνήσεως.

ΤΕΛΟΣ.